

МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ ВИХОДУ З КРИЗИ

Анотація. Проголошення державою свободи підприємництва, курс на ринкові реформи та прийняття базових законів, уведення податкових пільг для малих підприємств сприяло різкому збільшенню їх кількості. Однак, нестабільність законодавства, бюрократизм, корупція, інфляційні процеси призвели до того, що значна частина малих підприємств перейшла в «тінь».

Розглянуто становлення малого підприємництва, механізм надання їм пільгової допомоги у формуванні стартового капіталу. Досліджено проблеми розвитку малого підприємництва та самозайнятості населення через стимули у виробничій та інноваційній сферах. Запропоновано шляхи підтримки малого підприємництва як основи державної політики виходу з фінансово-економічної кризи.

Ключові слова: мале підприємництво, механізм розвитку, стартовий капітал, самозайнятість населення, виробничий потенціал, індивідуальний бізнес.

Вступ. Побудова соціально-орієнтованої ринкової економіки неможлива без розвитку підприємництва. Світовою практикою доведено, що підприємництво як форма господарювання позитивно впливає на розвиток національної економіки, забезпечуючи зайнятість і добробут значної частини населення. Підприємництво - це самостійна ініціатива, спрямована, на власний ризик діяльності з виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг. Згідно з Законом України «Про підприємництво», суб'єктами підприємницької діяльності можуть бути, крім фізичних, також і юридичні особи всіх форм власності [1.2].

Щоб швидко подолати наслідки кризи в економіці України, потрібно стимулювати розвиток підприємницької діяльності. Насамперед це стосується сфери малого і середнього бізнесу, де найповніше виявляються переваги підприємницької діяльності. Порівняно з великими, малі і середні підприємства потребують відносно менших початкових капіталовкладень і порівняно швидше гарантують прибуток, який є джерелом поповнення необхідних бюджетів різних рівнів. Зважаючи на розширення економічної самостійності регіонів це набуває особливої актуальності. Сьогодні місцева влада й органи управління мають потребу як в джерелах поповнення коштами своїх бюджетів, так і у виконавцях місцевих замовлень, здатних взяти на себе вирішення невідкладних проблем мешканців конкретного міста чи регіону [5.2].

Постановка проблеми. Статистичні дані по промислово-розвинутих країнах засвідчують, що на малих і середніх підприємствах створюється переважна більшість нових робочих місць. Аналогічна ситуація характерна і для багатьох країн, що розвиваються. Ще більше ця тенденція виявляється у країнах з перехідною економікою [4.2].

Межа між малим і середнім підприємством визначена не зовсім чітко. В одних країнах «малими» називають підприємства з однією кількістю працюючих, а в інших - з іншою. Крім того, це залежить також від галузі, до якої належить певне підприємство. Тому на практиці часто використовують термін «малий бізнес». У багатьох країнах-членах Організації Економічної Співпраці та Розвитку (ОЕСР) мале підприємство – це

просто невелике за кількістю працівників і обсягом продукції виробництво, де є особлива структура, характерна для ринкової економіки [11.98]. Його стійкість і конкурентоспроможність забезпечується гнучкою і оперативною реакцією на зовнішні техніко-економічні зміни, свободою організації внутрішньої та зовнішньої діяльності, сприйнятливістю до впровадження прогресивних методів господарювання і тісною залежністю від кінцевого результату праці працівників. Для завоювання ринку збуту такі підприємства визначаються підвищеною готовністю до комерційного ризику і швидкої зміни номенклатури продукції.

Малі підприємства поглинають зайву робочу силу і створюють вагому частку ВВП. Оскільки їхні працівники переважно не об'єднані у профспілки, то роботодавці менше сковані умовами трудових договорів. Тому власники малих підприємств можуть легко зменшувати заробітну плату в часи спаду і збільшувати її в часи піднесення економічної активності. В часи піднесення ці підприємства поглинають вільну робочу силу і навпаки - звільняють у часи спаду. Отже, вони виявляються як мультиплікатор зайнятості [12.52].

Ці підприємства швидко заповнюють ринкові ніші аж до монополізації певних сфер діяльності. Так у сфері послуг для населення задіяні переважно малі підприємства. У процесі своєї діяльності малі підприємства часто обслуговують великі. В цьому випадку їх називають підприємствами-сателітами. Розвиваючи малі підприємства, держава розвиває консервативний середній клас, який є гарантом стабільності кожної держави.

Боротьба з регіональним безробіттям майже у всіх економічно розвинутих країнах виявилась мало ефективною. Замість програм, які покращують соціальний захист працівників, уряди багатьох країн, кожен у свій час, взяли курс на активізацію безробітних до пошуку роботи і підтримки малого бізнесу та самозайнятості населення [9.239].

Самозайнятість, в її сучасному вигляді, є новим явищем для української економіки. Хоч індивідуальна зайнятість існувала в Україні ще за радянських часів, у процесі переходу до ринкових відносин відбуваються кардинальні зміни масштабів і характеру цього явища, його ролі в економічному розвитку, змінюється його суть. Самозайнятість в національному і регіональному плані є своєрідним амортизатором, що дає змогу поглинати надлишкову на ринку праці робочу силу.

Виклад основного матеріалу. В Україні зародження підприємництва відбулося ще до проголошення незалежності у межах партійно-державних господарських структур на засадах роздержавлення соціалістичної економіки [2.1]. У 1990 році вийшла Постанова Ради Міністрів СРСР «Про заходи по створенню та розвитку малих підприємств», у якій вперше дозволялося юридичним та фізичним особам створювати приватні підприємства з використанням найманої праці [11.38].

Перші роки незалежності України стосовно малого підприємництва були характерними створенням законодавчої бази, проведенням малої приватизації, заснуванням організацій державної підтримки і відкриттям міжнародних фондів допомоги. За ці роки було прийнято Закони України «Про підприємництво», «Про власність», «Про господарські товариства», «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції» та інші [4.2].

Становлення малого бізнесу без надання пільгової допомоги у формуванні стартового капіталу на підставі оцінки інвестиційної обґрунтованості бізнес-планів є проблематичним. Вивчення досвіду малого підприємництва в розвинутих країнах свідчить, що сприяти його розвитку можна лише шляхом поєднання, узгодження, комбінування різних форм, методів, засобів регулювання і підтримки, головні серед яких такі: фінансово-кредитна підтримка, яка передбачає прямі гарантовані позики,

цільове субсидіювання, пільгове кредитування, гарантії перед кредитними товариствами, цільове бюджетне фінансування, створення різних кредитно-фінансових та інвестиційних організацій; сприятлива податкова політика, яка передбачає формування системи пільгового оподаткування, надання права прискореної амортизації і вилучення амортизаційних відрахувань з об'єктів оподаткування; інформаційно-консультативна підтримка, що забезпечує інформаційне обслуговування, надання консультативної допомоги з усіх питань становлення і функціонування малих бізнесових структур; організаційно-управлінська підтримка – технологічне навчання, допомога в інноваційній сфері, технічна допомога [7.28]. В Україні сповільнення темпів розвитку малого бізнесу було зумовлене неси темністю та непослідовністю дій на підтримку і стимулювання його розвитку.

Для підтримки малого підприємництва, одним з найважливіших завдань державної політики, яку потрібно вести за такими напрямками є:

- формування інфраструктури та розвитку малого підприємництва;
- створення сприятливих умов для використання суб'єктами малого підприємництва державних фінансових, матеріально-технічних та інформаційних ресурсів, а також науково-технічних розробок і технологій;
- запровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності;
- удосконалення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів малого підприємництва;
- фінансова підтримка інноваційних проектів.

На державну підтримку малого підприємництва виділяються асигнування, щорічний обсяг яких визначений у видатковій частині Державного бюджету України та Державній програмі приватизації [5.2]. Розпорядником цих коштів є Державний комітет України з питань розвитку підприємництва. Крім цього комітету, державну підтримку малого підприємництва забезпечують інші центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, яким рекомендовано виділяти на такі цілі кошти у розмірі не менше 0,5% річних доходів відповідних бюджетів [6.3]. Зауважимо, що це акцентує увагу на поліпшенні умов для підприємницької діяльності, а також на започаткуванні відповідних фінансових механізмів, спрямованих на залучення до підприємницької діяльності соціально незахищених прошарків населення - інвалідів і безробітних [3.1].

Підтримка малого підприємництва в Україні ведеться згідно з державною та регіональними програмами підтримки малого підприємництва [8.14].

Незважаючи на ці заходи підтримки та розвитку підприємницької діяльності, кількість малих підприємств в Україні збільшується дедалі меншими темпами. Ще меншими темпами зростає кількість зайнятих на цих підприємствах. Зокрема, в 2008 р. середньорічна кількість зайнятих на малих підприємствах в Україні становила 1932,1 тис. осіб, що на 6,2% менше порівняно з попереднім роком [10.74]. Тобто малий бізнес в Україні останнім часом дає дуже малий приріст зайнятості. У 2008 р., як і в минулі роки, цей бізнес був зорієнтований переважно на діяльність у сфері торгівлі, що пов'язано з порівняно незначними витратами на створення таких підприємств і швидким обігом вкладеного капіталу. Підприємства цієї галузі у цьому році становили 40,2% всіх малих підприємств. Частка підприємств промисловості становила 16,1%, будівництва – 8,5%, транспорту та зв'язку – 4,5% від загальної кількості малих підприємств [10.36].

У територіальному розрізі малий бізнес розвивається нерівномірно. Якщо в середньому по Україні в 2008 р. на 10 тис. осіб наявного населення припадало 53 малих підприємств, то в м. Києві – 151, АР Крим – 61, Миколаївській обл. – 60, Львівській обл. та м. Севастополі – по 56, Донецькій обл. – 53 підприємств. Найнижче значення

цього показника було (підприємств) у таких областях: Тернопільській – 32, Чернігівській – 35 і Рівненській – 36 [10.48].

На підприємствах малого бізнесу України в 2008 р. середньорічна кількість найманих працівників становила 1918,5 тис. осіб. За цей рік середньорічна кількість найманих на малих підприємствах найбільше збільшилася в м. Києві (на 11,6%), Черкаській (на 10,3%) і Дніпропетровській (на 8,9%) областях, а зменшилася тільки в Закарпатській області (на 2,3%) [11.48]. За 2008 рік малими підприємствами вироблено продукції (робіт, послуг) на 25787,6 млн. грн., що становить 7,3% загального обсягу виробництва в державі [12.52].

Наведені дані стосуються сектора економіки, інформація про який фіксується органами Держкомстату України. Інформації про кількість малих підприємств, які працюють в тіньовому секторі економіки, і кількість зайнятих на цих підприємствах немає.

Згідно з результатами вибіркового обстеження домашніх господарств з питань економічної активності населення в Україні в 2008 р. (середнє за рік) налічувалося 1876,9 тис. самозайнятих і 367,2 тис. безкоштовно працюючих членів сімейних підприємств, що відповідно на 9,1 і 51,2% більше, ніж у попередньому році [12.53].

На підставі проведеного аналізу виявлено, що в Україні дуже мала, порівняно з іншими країнами, питома вага зайнятих у секторі малого бізнесу. Крім того, приріст зайнятості в цьому секторі економіки майже зупинився. Такий стан зумовлений великою кількістю проблем, які поки що не знайшли свого вирішення в нашій країні. Передовсім, розвитку малого бізнесу перешкоджає загальна економічна депресія, яка розпочалася з фінансово-економічної кризи. Малий і середній бізнес найактивніше розвивається разом з великим. Нині великі підприємства не працюють на повну потужність, а резерви самостійного розвитку малого бізнесу вичерпуються. І хоча останнім часом в економіці України розпочалися позитивні зрушення в напрямку піднесення виробництва, це ще мало вплинуло на розвиток малого підприємництва.

Активному розвитку підприємств малого і середнього бізнесу, збільшенню кількості зайнятих на таких підприємствах перешкоджає недосконале нормативно-правове забезпечення. Деякі види діяльності малого підприємництва надмірно регламентовані чинними нормами законодавства, що негативно впливає на економічний та фінансовий стан таких підприємств. Як зазначають вітчизняні та зарубіжні експерти і свідчать соціологічні опитування підприємців, надмірно високі податки, часті зміни законів, вилучення із чинного законодавства права малих підприємств на податкові пільги в стартовий період роблять витрати на діяльність тих підприємств в офіційній економіці дуже високими. Наслідком цього є банкрутство чи перехід у тіньовий сектор економіки багатьох підприємницьких структур.

Економічна нестабільність, обтяжлива та мінлива система оподаткування, невпорядкованість відносин власності та корпоративних прав створили несприятливий інвестиційний клімат в Україні. За таких незрозумілих обставин дуже мало потенційних вітчизняних і закордонних інвесторів наслідують вкладати свої гроші в економіку країни. Це стримує розвиток підприємницьких структур виробничого профілю. Залученню в малий бізнес необхідних матеріально-фінансових ресурсів перешкоджає також недосконала система фінансування і кредитування малих підприємств, нерозвинутість елементів ринкової інфраструктури, що обслуговували б кредитні потреби малого підприємництва, відсутність механізмів пільгової оренди малими підприємствами виробничих потужностей та обладнання державних підприємств. Недорозвинутість банківської системи й альтернативних кредитних інститутів, вимоги значних гарантій і високі відсоткові ставки за кредити в комерційних банках створюють проблеми підприємцям щодо отримання кредитів.

Висока ціна й орендна плата за виробничі приміщення, які пустують, та устаткування, яке простоє і морально старіє на деяких великих державних підприємствах, унеможливають викупити їх чи взяти в оренду підприємцями. Стримує розвиток підприємництва в Україні також високий рівень корупції та злочинності, зростання цін і тарифів на енергоносії, сировину й матеріали, низький рівень теоретичних і практичних знань з менеджменту підприємницької діяльності й інші чинники.

Висновки. Механізм становлення і розвитку малого й індивідуального підприємництва тісно пов'язаний з механізмом удосконалення прогнозування, планування та регулювання ринку праці. З огляду на це пріоритетними в ньому мають бути заходи сприяння раціональній зайнятості населення. Перші, з них - це створення нормативного і політичного середовища, яке позитивно впливало б на становлення і розвиток малого й індивідуального бізнесу. Друга група заходів стосується безпосередньо підтримки малого підприємництва та самозайнятості населення.

Десятиліття монополії державної форми власності майже знищили дух підприємництва. Колишнє виховання і нинішній досвід спілкування з неформальною економікою створили атмосферу підозрінь і недовіри щодо приватного бізнесу. Створення сприятливого інвестиційного клімату в державі збільшить обсяги інвестицій як у великий, так і малий бізнес. Зниження податків виведе з «тіні» підприємства малого бізнесу. Діяльність, спрямована на формування нової громадської психології, прихильного ставлення до підприємницької діяльності, сприятиме розвитку підприємництва взагалі і малого бізнесу зокрема.

Держава з допомогою фінансово-кредитної політики може сприяти розвитку малого бізнесу, надаючи малим підприємствам та індивідуальним підприємцям субсидії чи пільгові кредити. Ці заходи заохочення разом з пільговим оподаткуванням можна вживати диференційовано. Кредити можна надавати на конкурсній основі після розгляду бізнес-планів.

Розвиток малого підприємництва та самозайнятості населення насамперед потрібно стимулювати у виробничій та інноваційній сферах. Ресурси треба перерозподіляти в галузі легкої та харчової промисловості, а також в інші виробництва, які привабливіші для малого й індивідуального бізнесу. Адже ці галузі виробничої та соціальної інфраструктури є трудопоглинаючими і їх розвиток покращує ситуацію на ринку праці, в них швидкий обіг капіталу і висока норма прибутку, товари і послуги, які виробляються, мають стабільний попит. За оцінками спеціалістів, «розширення робочих місць у соціальній сфері вимагає витрат у 1,9-2,8 рази менше, ніж створення такої ж кількості місць у промисловості».

Пріоритет потрібно надавати таким підприємствам малого індивідуального бізнесу, які забезпечують:

- максимально можливе задіяння у виробничий обіг місцевих ресурсів та ефективне їх ресурсоспоживання;

- екологічну безпеку територій, регіональне використання матеріальних і паливно-енергетичних ресурсів, впровадження безвідходних, маловідходних ресурсо- й енергозберігаючих технологій;

- стабільні надходження в місцевий бюджет і таким чином здійснюють активний вплив на соціальні перетворення в регіоні;

- формування моделі зайнятості, яка найбільшою мірою відповідає специфіці трудового потенціалу регіону з урахуванням головних тенденцій, що відбуваються на регіональному ринку праці.

Підтримувати треба такі форми підприємництва, які здатні забезпечити гідний для людини рівень добробуту, створити приблизно рівні життєві шанси для громадян і не допускати різкої поляризації рівнів життя. На таких засадах стає можливим для

кожної ланки реалізувати функції у процесі використання трудового потенціалу, що оптимальною мірою відповідає їх цільовій установці: підприємця – домогтися продуктивної зайнятості, а територіальним владним структурам – забезпечити повну зайнятість працездатного населення.

Крім державних пільгових кредитів, найбільш доступні форми залучення інвестицій в малий бізнес – кредити комерційних банків, взяття товарів на консигнацію, гранти різноманітних фондів розвитку та лізинг. Досить швидким джерелом капіталу є кредити комерційних банків. Однак малим підприємствам, які мають застави, такі кредити потрібно застрахувати від фінансового ризику, що, відповідно, збільшує кредитну ставку. Тому ці кредити є найдорожчими. Держава може допомогти зробити їх дешевшими, надаючи свою гарантію на них.

Щоб здійснювана політика сприяла розвитку підприємництва була більш ефективною необхідним, наявний моніторинг її реалізації, постійне відстежування стану становлення малого та індивідуального бізнесу в Україні. Потрібна оперативна і узагальнююча інформація про малі підприємства, їх створення, функціонування і ліквідацію, результати маркетингових досліджень ринків товарів і послуг з метою виявлення ніш на цих ринках і визначення на цій підставі пріоритетних напрямків розвитку малого бізнесу та самозайнятості населення.

Отже, незважаючи на всі дії держави, які були спрямовані на підтримку і стимулювання малого підприємництва в Україні, його темпи розвитку ще далекі від бажаних. Це зумовлено несистемністю та непослідовністю цих дій, недосконалістю нормативно-правового забезпечення, нестабільністю та непосильністю оподаткування, ускладненою системою реєстрації і ліцензування, бюрократизмом і недобросовісністю чиновників, іншими чинниками. Внаслідок цих і деяких інших причин багато створених малих підприємств переходять в «тінь» чи взагалі припиняють свою діяльність. З огляду на це виникає потреба у формуванні механізму становлення та розвитку малого підприємництва й інших його форм, який був би позбавлений цих недоліків.

Пропозиції. Створення умов для розвитку підприємництва є одним із головних принципів державної політики зайнятості населення України. Підтримка малого бізнесу повинна здійснюватись у таких трьох напрямках: створення нових малих підприємств і залучення якомога більшої частини безробітних до індивідуального підприємництва; підтримка нормальної і безперебійної роботи функціонуючих малих комерційних структур і самозайнятих; формування такого середовища, в якому малий та індивідуальний бізнес, який поки що діє в тіньовому секторі, поступово повертався б до офіційного сектора економіки.

Потрібно формувати стратегію розвитку та механізм регулювання малим підприємництвом і самозайнятістю на регіональному рівні. Найважливішим тут має бути:

- визначення пріоритетних сфер розвитку різних організаційно-господарських форм малого підприємництва в галузевому і територіальному аспектах;
- розробка програм сприяння розвитку малого бізнесу та індивідуального підприємництва на різних рівнях управління (область, район, місто, село);
- формування механізму багатоджерельного фінансування (бюджетні та позабюджетні кошти, частина грошових коштів із фонду сприяння зайнятості, надання позик, особисті заощадження населення);
- створення сприятливого економічного середовища за посередництвом непрямого стимулювання розвитку малого та індивідуального бізнесу (пільгове оподаткування та кредитування, першочергове виділення земельних ділянок, передача основних фондів конверсованих підприємств, виділення приміщень, матеріально-

технічне постачання);

- формування регіональної інфраструктури сприяння розвитку малого підприємництва і самозайнятості населення (допомога в інноваційній сфері, надання консультацій та інформаційне забезпечення, підготовка й перепідготовка підприємців, створення спеціалізованих фінансових інституцій підтримки бізнесу).

Крім цього, концепція розвитку малого й одноосібного підприємництва повинна регулювати всю сукупність економічних відносин, які виникають безпосередньо між господарюючими суб'єктами. Важливими елементами цієї концепції є такі механізми: формування цін на послуги й товари, що виготовлені на малих підприємствах; розподілу доходів від підприємництва; податкових платежів підприємцями; розвитку спеціальних страхових фондів.

Для фінансування малого бізнесу можна використовувати таку сучасну форму короткотермінового банківського кредиту, як овердрафт. Якщо клієнт хоче використовувати банківські кошти зі свого рахунку понад наявний залишок, він укладає з банком угоду, в якій визначається максимальна сума овердрафту, умови його надання, порядок погашення та величина сплачуваного відсотка за кредит. Овердрафт відрізняється від звичайної позики тим, що всі кошти, які надходять на поточний рахунок клієнта, автоматично переказують на погашення заборгованості. Взяти товар на консигнацію можуть малі підприємства торгівельного профілю. Це найдешевший спосіб поповнення обігових коштів, однак - найповільніший. Щоб отримати гроші, товар потрібно реалізувати. Таке залучення кредиту не потребує ніякої застави і тримається лише на іміджі фірми. Чим довше працює фірма з консигнатором – тим на більші партії товарів вона може розраховувати і з тривалішим відтермінуванням оплати за них.

Найдоступніше джерело кредитів для підприємців – лізинг. Він ґрунтується на збереженні права власності на фонди за орендодавцем. Відокремлення права власності від права користування засобами виробництва дає змогу підприємцям розширювати і модернізувати виробничий процес, не затрачаючи коштів на придбання техніки, а обмежуючись тільки оплатою на вигідних умовах її оренди. Лізинг може бути альтернативним джерелом фінансування діяльності підприємств.

Для підтримки малих підприємств можна використовувати амортизаційні пільги, методи прискореної амортизації, причому ці відрахування не повинні оподатковуватися. Норми амортизаційних відрахувань можуть визначатися диференційовано до різних видів основних засобів.

Розглядаючи використання малого підприємництва і інших його форм для розширення попиту на працю, слід звернути увагу на кредитуванні безробітних, які хочуть започаткувати власну справу. Згідно із Законом України «Про зайнятість населення» кошти Державного фонду сприяння зайнятості населення можна використовувати на безпроцентні позики безробітним, які займатимуться підприємницькою діяльністю.

Можливості держави щодо прямої фінансової підтримки малого та індивідуального підприємництва сьогодні на жаль обмежені. Державна політика стимулювання розвитку малого бізнесу та самозайнятості населення потребує гнучкого поєднання прямого інвестування на ці цілі й опосередкованого впливу на розвиток ринкових структур через матеріально-технічну й іншу підтримку малих підприємств. Економічна криза призвела до того, що на багатьох державних підприємствах великі виробничі площі незадіяні у виробничий процес, різноманітне устаткування виробничого призначення простоює або використовується нерационально. Зважаючи на це потрібно розробити механізми пільгової оренди малими підприємствами виробничої та інноваційної сфери виробничих потужностей, обладнання державних підприємств.

Суттєвою підтримкою малого бізнесу можуть стати державні замовлення на випуск продукції. Розміщуючи держзамовлення на великих підприємствах, держава може встановити обов'язковий відсоток замовлень, які вони зобов'язані передавати малим фірмам. Становлення і розвиток малого підприємництва та інших його форм відбуватиметься швидшими темпами за наявності фондових і товарних бірж, торгово-посередницьких фірм, аукціонів, ярмарок та інших елементів ринкової інфраструктури. Багато елементів цієї інфраструктури є складними і дорогими. Створити їх без підтримки чи безпосередньої участі держави неможливо. Тому держава повинна активно сприяти і допомагати у формуванні інфраструктури ринку, що позитивно вплине на розвиток підприємництва у нашій країні.

Максимальне спрощення процедури реєстрації й механізму оподаткування малих підприємств та індивідуально-підприємницької діяльності сприятиме їх розвитку. Це також позитивно вплине на процеси детінізації тих видів тіньової зайнятості, які є соціально безпечними. Адже невисокий податок стимулюватиме до реєстрації, оскільки вигідно отримати статус юридичної особи, необхідний, наприклад, для захисту власних інтересів у разі не оплати клієнтами виконаних цією особою робіт. Стимулюватиме вихід малих підприємств із «тіні» звільнення від відповідальності за перереєстрацію і несплату податків для осіб, які займалися незареєстрованою діяльністю, за умови, що вона не суперечить чинному законодавству.

Важливим чинником переходу від стихійних, некерованих процесів розвитку підприємництва до керованих з боку держави, місцевих органів влади і підприємців з урахуванням потреб суспільства в послугах і продукції підприємницької діяльності є організації з підтримки бізнесу.

З огляду на це, актуальне питання політики підтримки розвитку малого підприємництва - це стимулювання підготовки таких кадрів, фах яких був би зорієнтований на перспективні структурні зміни в економіці регіону. Ця робота повинна бути спрямована на здобуття відповідного рівня знань майбутніми підприємцями в галузі менеджменту, маркетингу, розробки бізнес-плану, знання основ законодавства, реклами інформації тощо. Підготовку потенційних бізнесменів повинні проводити вищі заклади освіти або їхні структурні підрозділи, що здатні виконати цю роботу на високому рівні. Крім цього, в регіоні потрібно розвивати мережу бізнес-центрів і бізнес-інкубаторів, курси підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів, консультаційні пункти для надання дієвої допомоги початкуючим підприємцям у вирішенні їхніх нагальних проблем.

Реалізація запропонованих заходів функціонування цього механізму повинна допомогти прискорити процес розвитку малого підприємництва і самодіяльних форм трудової зайнятості, визначити оптимальні сфери його застосування, вдосконалити підготовку спеціалістів для малого бізнесу, забезпечити його фінансову та матеріально-технічну підготовку, сформувати в суспільстві позитивну громадську думку щодо підприємницької діяльності.

Література

1. Закон України «Про підприємництво» 07.02.1991.-№698-ХІІ з доповненнями №1391-VI (1391-17) від 21.05.2009р.
2. Закон України «Про власність» від 07.02.1991.-№697-ХІІ з доповненнями №139-V (139-16) від 14.09.2006 р.
3. Закон України «Про зайнятість населення» від 01.03.1991.-№803-ХІІ з доповненнями №1180-VI (1180-17) від 19.03.2009р.
4. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 26.12.2002 . - №380-IV зі змінами від 23.02.2006р. – 3486- IV.

5. Закон України «Про державний бюджет на 2009 р».- №20, №21-22, ст.269 зі змінами і доповненнями №1534-VI (1534-17) від 23.06.2009.
6. Закон України «Про мінімізацію впливу світової фінансової кризи на економіку України».-№3309 від 22.10.2008р.
7. Програмам антикризових заходів. Прийнята 20.10.08 р. Рада національної безпеки і оборони (40 пунктів виходу з кризи).
8. Державне регулювання економіки // За ред. І.Р. Михасюка. – Атака, 2005. – 438 с.
9. Долішній М.І., Козоріз М.А., Даниленко А.С. Проблеми становлення підприємництва в Україні. Ужгород. Карпати, 2005. – 437 с.
10. Економічна активність населення України у 2007 році // Стат. збірник. –К.: Держкомстат України, 2008. – 216 с.
11. Малі підприємства в Україні у 2007 році // Стат. збірник. – К. : Держкомстат України, 2008. – 210 с.
12. Приймак В.І., Моряк П.А. Побудова автоматизованої системи розрахунку заробітної плати // Вісник ЛНУ ім. І.Франка, серія «Економічна», 2008. – Вип. 36. – С. 48-54.

Summary. Proclamation of state of freedom of entrepreneurship, the course of market reforms and the adoption of basic laws, introduction of tax breaks for small businesses contributed to a sharp increase in their number. However, the instability of law, bureaucracy, corruption, inflation processes led to the majority of small firms moved in the "shadow".

Consider the establishment of small businesses, giving them preferential mechanism for aid in the formation of start-up capital. The problems of small businesses and self-incentives in the manufacturing and innovation sectors. Ways to support small businesses as the basis for public policy out of the financial and economic crisis.

Keywords: small business, the mechanism of development, seed capital, self-employment population, industrial potential, individual business.

Стаття надійшла до редакції 26.10.2009